

Учимося читати

Ведуча рубрики Альона Ємець,
кандидат педагогічних наук, доцент

Ось і настав час віддавати свою дитину до дитячого садка. Звісно, батьки турбуються за неї, сподобається їй там чи ні, як швидко вона звикне. Період адаптації – це час пристосування дитини до нової для неї ситуації. У дитячому садку дитина опиняється в незнайомій обстановці, без рідних, вона є однією з багатьох. Про те, як зробити процес адаптації менш хворобливим, написано багато і спеціальної професійної, і популярної літератури, в Інтернеті цьому питанню присвячені цілі сайти.

Незабаром до дитячого садка

Що почитати дитині про дитячий садок?

Ми розглянемо тільки один аспект підготовки дошкільника до дитячого садка – емоційно-художній. Поміркуйте, чому дитині, та й батькам іноді страшно йти до дитячого садка? Тому що незрозуміло, що там чекає. Невідомість лякає. Якщо допомогти дошкільникові в емоційно-позитивній формі скласти приблизний образ того, що може бути, стає легше й спокійніше. Звісно ж, читання творів про дитячий садок жодним чином не замінює інші напрямки з успішної адаптації дитини: внесення змін у режим дня дитини відповідно до дитсадківського, створення позитивного настрою, попереднє

знайомство з вихователькою, поступове збільшення часу проведення в садку тощо. Однак читання відповідних творів створює додаткові умови для душевного комфорту як до, так і під час звикання.

Про дитячий садок написані оповідання, казки й вірші. Необхідно сказати, що останніх найбільше. З одного боку, це добре, тому що гарний вірш сам по собі створює позитивний настрій. З іншого боку, ці вірші мають найчастіше вітальний характер (їх часто використовують на дитячих святах), набагато рідше там зображені проблеми, з якими дитина може реально зіткнутися.

У першу чергу це пов'язано з особливостями лірики, що спрямована на зображення емоцій і викликання відповідного відгуку в читача.

Що ж можна почитати дитині, щоб у неї склалося позитивне враження про дитячий садок? У першу чергу, оповідання й вірші. На жаль, сучасна дитяча література не дуже балує нас такими творами. Найбільш послідовне зображення дитячого садка можна знайти в літературі радянського періоду. Це цикл оповідань С. Баруздіна «Світлана», Н. Калініної «Малюта». Слухаючи такі твори, дитина знайомиться з особливостями дитячого садка, його режимом, людьми, які в ньому працюють, та ін. Стає зрозумілим, що в дитячому садку діти їдять, сплять, ліплять, малюють, спілкуються, гуляють, танцюють тощо. Ось, наприклад, деякі назви оповідань С. Баруздіна: «Нові книжки», «Коли не буває нудно», «За обідом», «Прогулянка», «Спати пора», «Хто скоріше підросте», «Перші букви». Про це й оповідання О. Іваненко «Що Ромко їв?»:

«Ромко тільки декілька днів тому почав ходити до дитячого садка, і все йому там нове та дивне і не так, як дома.

Дома він собі сам бігає, а мама біля печі порастаєся, пере білизну, шиє, батько на роботі, і ніхто не звертає на нього уваги; захоче їсти — підбіжить, мама дасть що-небудь, він зі шматком знов на подвір'я, на вулицю, і тільки вже ввечері і мама, і батько вільні. Мама аж лякається, що такий замурзаний та брудний він за день зробиться.

А в садку все інакше. І їдять, і гуляють, і займаються в свій час. І перед сніданком, перед обідом усім виховниця наказує руки мити.

Ніяк не може звикнути до цього Ромко.

— Нащо воно це потрібно,— думає він,— та й набридає воно,— все мий та мий.

Уже декілька разів помічала виховниця, що Ромко з брудними руками за стіл сідав.

— Ромку, що це ти їси,— питає раз,— та ще таке смачне, що й пальці облизуєш?

— Хліб з маслом,— поважно відповів Ромко.

— А ще що?

— Як що? Більше нічого.

— А в руках у тебе що є?

— Нічого немає. Сама булка.

Підняла вона тоді Ромкову руку вгору, а вона аж чорна, бо грався він перед сніданням з дітьми — копали землю, будували залізницю.

— Он бачиш, скільки бруду, а ти його їси. А знаєш, це ж усе малесенькі-малесенькі тварини під твоїми нігтями та на пальцях. От ходімо, я тобі їх у таке скло збільшувальне покажу, а то їх простим оком не видно — надто малі. Від цих тварин у тебе всякі хвороби будуть. Взяла за руку, повела в іншу кімнату, а там на столі така штука стоїть — мікроскоп зветься. Виховниця зрізала кінчик брудного нігтя у Ромка, поклала на маленьке скло і показала в мікроскоп.

— Ой-ой-ой — вони всі рухаються, живуть, це в мене під нігтями було...

— Ото ж то й є, і разом з хлібом до тебе в рот і в шлунок потрапляють, бо ти рук не миєш.

Як заплаче Ромко:

— Я боюся! — кричить.

Заспокоїла його виховниця, а з того часу і в садку, і вдома Ромко завжди перед їжею руки миє».

Звичайно, в оповіданнях, які написані в 1960-ті роки, зустрічаються ідеологічні, географічні й інші елементи, характерні для минулої епохи, однак, якщо твір гарний, то ці моменти принципово не заважають сприйняттю. Батьки можуть або опустити цей момент, не читати його, або спокійно прочитати й коротко пояснити.

Є оповідання, дія яких відбувається в дитячому садку, що на літо виїхав за місто. Це було характерним для середини ХХ століття й не дуже зрозуміло сучасній дитині й молодим батькам. Але якщо розповідь цікава, то це теж не перешкодить. Ідеться про твори М. Носова «Про ріпку», С. Баруздіна «Увічливий бичок» й ін. Також раніше дітей водили на екскурсії на завод, будівництво для того, щоб формувати уявлення про людей праці. Про це оповідання О. Донченко «Голубий гвинтик», С. Баруздіна «Мамина робота» і «Прогулянка», Н. Калініна «Що хлопці бачили на вулиці», «Як Ольчин тато навчив малюта будувати будинок». При читанні таких творів для розуміння достатньо кількох пояснювальних слів. Хоча і сьогодні діти в садку роблять ялинкові прикраси, подарунки для іменинників і рідних. Про це твори В. Близнеця «Оленчине свято», І. Неходи «Іменинний пиріжок», С. Баруздіна «Секрет».

Допомогти скласти уявлення про дитячий садок допоможуть і вірші П. Ребро «Оксанчин дитсадок»,

І. Блажкевич «В дитсадку», Л. Компанієць «Лідія Петрівна», А. Григорук «Прощальна пісенька». У відомої дитячої письменниці М. Познанської є ціла низка творів, присвячених дитячому садку.

Пропонуємо невелике віршоване «попурі» на тему дитячого садка.

Диво-дім,
Диво-дім,
Скільки іграшок у нім!
Скільки в ньому
Дошкільнят —
І дівчаток,
І хлоп'ят!
Звідси в школу залюбки
Підуть старші малюки.
Гарний дім у діток.
Дім цей зветься ... (дитсадок).
Загадка В. Кириленка

А. Потапової «Гарні слова» і «Хто більше любить маму», Е. Яниковської «Я ходжу в дитячий садок». Про це вірші Г. Гриненко «Гриць-новачок», М. Пригари «Новачок».

У садок з'явився новачок.
Він прийшов у групу — і мовчок!
Оченята в нього повні сліз.
Він стоїть, в куток уткнувши ніс.
Ми хотіли втішити його,
Ми йому сказали: — Ти чого?
Нащо так стояти у куточку?
Краще з нами сядь на килимку!
Ми збудуєм дім, такий, як наш,
Для машин поставимо гараж.—
Не схотів і глянути Тарас:
Він стоїть і сердиться на нас.
Ми такі: сказали — і взялись!
Вже у нас і стінки підвелись.
П'ять шоферів їдуть і гудуть,
На машинах цеглу нам везуть.
Буде дім за декілька хвилин!
Потім ще збудуємо один.
...Скільки можна сердитись на всіх?
Хлипнув ще Тарасик і затих,
Кулачком мерщій обтер сльозу.
— Можна, я вам цегли привезу?

М. Пригара «Новачок»

Спочатку дитині доводиться вставати рано, й не завжди це виходить легко. У дитячій літературі ця ситуація описана в різних варіантах. Ось, наприклад, як про це розповів Борис Вовк в оповіданні «Лінива Оленка».

Прийшла вранці Оленка в дитячий садок.

— Чого це ти не причесана? — питає вихователька.

— Бабуня не встигла причесати, — каже Оленка.

— А черевички чого брудні?

— Дідусь не почистив.

— А гудзика чого біля комірця немає?

— То вже я винна, — сказала Оленка. — Забула нагадати мамі, щоб пришила.

В. Сухомлинський в оповіданні «Ледача подушка» описав один зі способів, що допомагає дитині швидко вранці прокинутися.

У дитячому садку дитина зіткнеться з різними ситуаціями. Познайомити з ними допоможуть твори для дітей.

Там всілись на полиці
Ведмеді і лисиці.
Там крейсер у куточку
Пливе по килимочку.
Т. Коломієць «Стоїть новий будинок»

Працює матуся моя
В дитсадочку.
Всі дітки для неї —
Як дочки й синочки.

Хороша, ласкава
Матуся моя.
Усі її люблять
Так само, як я.
Г. Демченко «Моя матуся»

З ясным поглядом очей,
Легідної вдачі
Виходить вранці до дітей
У садок дитячий
Наша вихователька,
Люба вихователька!..
М. Познанська «Вихователька»

...Стріла нас уранці Лідія Петрівна,
Стріла і запитує вона:
— Здрастуйте, маленькі!
Ну, скажіть, як спали?
Як самі без мене вдома ви жили?
Чи не лінувались, чи не пустували?..
Л. Компанієць «Лідія Петрівна»

Формуючи уявлення про дитячий садок, важливо допомогти дитині усвідомити правила, дотримання яких буде вимагатися від неї. Як треба поводитися, коли в дитячий садок приходить новенький? Про це оповідання

Найчастіше в літературі описана ситуація дитячої жадібності (В. Осеева «Сторож», А. Потапова «Моє», О. Буцень «Жаднуля», Н. Калініна «Ольчина лопатка» і «Хіба так граються?»).

МОЄ

Миколка заліз у пісочницю, розчепірів руки й заявив:

— Моє!

— Чому твоє? — несміливо заперечила маленька Лариса, обтрушуючи від піску руки.

— Тому що моє! — грізно сказав Миколка й розтоптав будиночок, побудований з піску Ларисою.

Дівчинка вилізла з пісочниці й пішла до клумб нюхати квіти.

Миколка зіпвав паску, насипав горбок, прорив канавку, увесь час поглядаючи на Ларису. Вона стояла біля клумб і розглядала гарну червону півонію.

Крекчучи, вибрався Миколка з пісочниці й направився до клумб. Він відсунув Ларису плечем, нахилився до півонії й сказав:

— Моє!

Лариса нічого не встигла відповісти, як з півонії вилетів величезний коричневий джміль. Він ударив Миколку прямо в чоло, сердито задзижчав і, розчепірівши волохаті лапки, зібрався впитися йому в шоку.

— Ай-я-ай! — закричав Миколка, затуляючи обличчя руками, і кинувся до виховательки, яка сиділа на лавочці.

— Злякався? — запитала Ганна Іванівна, коли Миколка вткнувся їй у коліна.

— А чого він? — поскаржився Миколка.

— Він продзижчав: «Моє-е!» — відповіла Ганна Іванівна. — Зовсім як ти в пісочниці.

Підвівся Миколка, підійшов до Лариси, взяв її за руку:

— Ходімо, я тобі покажу, як фортецю ліпити.

Потім озирнувся на виховательку й крикнув:

— Але я ж не дзижчав!

А. Потапова

У дитячому колективі дитина зіштовхнеться з різними дітьми. Навчити дітей мирно співіснувати — важливе завдання для дорослих.

У В. Осеевої в оповіданні «До першого дощу» розглядається проблема дружби — справжньої або показної; про вміння знаходити вихід із конфліктної ситуації — оповідання О. Буцень «Ложечка», «Зелене сонце», «Як Ляоня чергував»; про те, як дати кривдникові відсіч, — С. Баруздіна

«Бережіть свої коси!» і А. Потапова «Гарні слова». А Л. Письменна у творі «Богатир Жовте Око» розповіла дивну історію про те, як діти на дворі дитячого садка знайшли худючого кота, умовили дорослих залишити його, а він, у свою чергу, став хоробро боротися з пацюками.

Коли в дитини накопляться деякі уявлення про дитячий садок, їй можна запропонувати оповідання Є. Яниковської «Данін ключик» про угорських дошкільників і порівняти, чим схожі й чим відрізняються їхній дитсадок і угорський.

Як не дивно, але казок про дитячий садок дуже й дуже небагато. Це казка «Про комарика Зюзя» В. Нестайка, про те, як небезпечно бути неслухняним. Дія казки відбувається в комариному дитсадку, де вихователькою працює Комарія Комарівна, а головний герой — непосида комарик-дошкільник Зюзя. В іншій казці В. Нестайка «Пригоди близнят-козенят» головні герої — дошкільники Вітя й Вова, які ходять до дитячого садка й дуже незадоволені, що й там, і вдома потрібно підкорятися правилам. І одного разу їхнє бажання не підкорятися правилам було здійснено: вони перетворилися на цапенят і потрапили в жакливу країну Пуршамію, де їх хотіли з'їсти. Справедливості заради слід сказати, що дитячий садок отут згадується тільки мимохоть.

Е. Успенський у казці «Віра й Анфіса йдуть до дитячого садка» розповів дивний твір про відвідування садка дівчиною і мавпою, про те, що непосидлива тваринка там наробила. У веселій казці сучасного дитячого письменника Г. Остера «Гірлянда з малят» чудернацькі події відбуваються з вихователькою й дітьми дитячого садка. Напевно, немає сенсу переказувати зміст, тому що багато хто пам'ятають чудовий веселий мультфільм про заклопотану маму-мавпочку та її малюків-пустунів, які саме зіштовхнулися і переплуталися з дошкільниками на прогулянці. До речі, якщо вже заговорили про мультфільми, треба сказати, що вони теж можуть допомогти у формуванні позитивного ставлення до дитячого садка: «Дід Мороз і літо», «Як Петрик П'яточкін слоників рахував».

На закінчення хотілося б сказати, що ставлення батьків до проблеми адаптації дитини до дитячого садка має бути зваженим. Найголовніше, щоб ви розмовляли з дитиною про те, що її турбує, хвилює, — тоді обов'язково все буде добре.

